

Література

1. Андрійчук В. Менеджмент прийняття рішень і ризик : навч. посібник / В. Андрійчук, Л. Багер. – К. : КНЕУ, 1998. – 316 с.
2. Вітлінський В. В. Ризикологія в зовнішньоекономічній діяльності: навч. посібник / В. В. Вітлінський, Л. Л. Маханець. – К. : М-во освіти і науки України ; ДВНЗ “Київ. нац. економ. ун-т ім. В. Гетьмана”, 2008. – 424 с.
3. Воронкова О. Н. Внешнеэкономическая деятельность: организация и управление : учеб. пособие / О. Н. Воронкова, Е. П. Пузанкова. – М. : Экономист, 2005. – 495 с.
4. Зеркалов Д. В. Внешнеэкономическая деятельность : энцикл. словарь. / Д. В. Зеркалов. – К. : Дакор “Основа”, 2008. – 543 с.
5. Ризикологія в економіці та підприємстві : зб. наук. пр за матеріалами міжнар. наук-практ. конф. 27–28 берез. 2001 р. / ДПА України [та ін.] / за заг. ред. О. Д. Шарапов [та ін.] – К. : КНЕУ, 2001. – 452 с.

УДК 339.92

В. М. ЯНУШЕВИЧ

Національний університет державної податкової служби України, м. Ірпінь

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ПРОМИСЛОВОГО РОЗВИТКУ

Розглядаються теоретичні аспекти міжнародної інтеграції. Аналізується світовий досвід впливу регіональної інтеграції на економіку країн різного рівня розвитку. Розглядаються порівняльні оцінки перспектив промислового розвитку в умовах регіональної інтеграції України до зон вільної торгівлі у рамках ЄС та СНД.

The theoretical aspects of international integration are considered in article. The world experience of the influence of regional integration on economy of the countries of the different development level is analyzed. The comparative estimations of the prospects of the industrial development in condition of the regional integration of the Ukraine in free trade zone within the framework of EU and CIS are considered.

Нині Україна стоїть перед вибором напрямків своєї участі у міжнародних економічних інтеграційних утвореннях. Варіанти вибору включають такі напрями до зони вільної торгівлі з ЄС або з країнами СНД тощо. Важливість такого вибору обумовлюється тим, що його результати визначатимуть перспективи усього суспільно-економічного та політичного життя України на майбутнє. Вибір має бути усебічно обґрунтованим. Метою статті є дослідження теоретичних і практичних основ економічної інтеграції, оцінка ефектів економічної інтеграції та визначення переваг і недоліків кожного варіанту інтеграції України.

Економічна інтеграція є сучасною формою інтернаціоналізації господарства країн світу, що проявляється у зближенні, поступовому об'єднанні та зрощуванні національних економічних систем, формуванні цілісного регіонального (міжнародного) господарського комплексу [1, с. 25–35; 2, с. 9–23]. Процеси економічної інтеграції зумовлені високим ступенем інтернаціоналізації господарського буття, у тому числі продуктивних сил, техніко-економічних, організаційно-економічних і виробничих відносин.

Високий ступінь інтернаціоналізації усіх елементів господарського буття країн, взаємопроникнення національних економічних систем зумовлює створення ними певних форм економічного об'єднання (економічних, митних союзів, зон вільної торгівлі тощо). Найрозвинутішою формою інтеграційного об'єднання у сучасному світі є повна інтеграція країн із запровадженням єдиної економічної політики і “наднаціонального” уряду. Втіленням такої форми виступає ЄС, історія створення якого сягає корінням у середину минулого століття, коли так звані старі країни ЄС створили спочатку єдиний митний союз, потім економічний і валютний союз, а далі – єдиний політичний і військовий союз. Такі форми економічного об'єднання передбачають створення єдиних ринків товарів і послуг, робочої сили, капіталів, запровадження єдиної валюти, формування єдиної внутрішньої і зовнішньої соціально-економічної політики країн – учасниць тощо.

Зазвичай вважається, що економічна інтеграція позитивно впливає на темпи економічного зростання і добробут населення країн. Інтеграція спричинює ефекти, які впливають на темпи і якість економічного розвитку. Основні з них – якісне оновлення і накопичення виробничого потенціалу, отже і прискорення темпів зростання ВВП – виникають внаслідок внутрішньої і зовнішньої економії за рахунок “ефекту масштабу”; більш продуктивного використання праці і капіталу; зростання віддачі за рахунок науково-технічної кооперації і прискорення впровадження інновацій у виробництво. Окремі ефекти забезпечують тимчасове чи однократне прискорення економічної динаміки і проявляються у вигляді економії витрат взаємної торгівлі (внаслідок скасування/зниження митних бар'єрів); посилення конкуренції і демонополізації частини ринків; підвищення мобільності факторів виробництва.

Однак дійсність вносить корективи в наукові уявлення про ефекти економічної інтеграції. Наприклад, свого часу експерти прогнозували, що остаточне усунення торговельних перепон у межах ЄС забезпечуватиме приріст темпів економічного зростання на 4,5–7 % щорічно у кожній країні-члені [3, с. 670]. Проте, з висоти сьогодення досвіду можна побачити хибність цих прогнозів. Після десятиліття економічного піднесення

(хоча і не такого динамічного, як очікувалося з невідворотністю наступила криза і яскраво продемонструвала нерівномірність розподілу позитивних ефектів економічної інтеграції між країнами-учасницями. Показовим у цьому сенсі є фінансовий колапс на межі дефолту у Греції, Іспанії, Португалії тощо. Тому нині небезпідставно оголошуються негативні прогнози щодо економічних перспектив ЄС, лунають заклики до примусового вилучення проблемних країн із зони Євро, робляться висновки про кризу сучасної моделі капіталізму тощо [4].

Основні висновки, які доцільно почерпнути з теорії і практики міжнародних відносин та використати для визначення напрямів економічної інтеграції, полягають у тому, що їх слід оцінювати з позицій можливості додержання національних економічних інтересів – необхідності збереження та зміцнення позицій обробних виробництв у структурі національного господарства. Адже саме в обробних галузях промисловості, передусім у високотехнологічних виробництвах, створюється найбільша частка доданої вартості, формується найбільша рента, забезпечуються високі доходи працівників, здійснюються найбільша сплата податків до державного бюджету. До того ж, обробні виробництва у національному господарстві виконують роль локомотива (мультиплікатора), що забезпечує попит і кошти на функціонування інших галузей матеріального виробництва і послуг (сільського господарства, торгівлі, транспорту, зв'язку, освіти, науки, охорони здоров'я тощо), тим самим прискорює їх зростання. Насамкінець обробною промисловістю закладаються такі стійкі підвалини економічного зростання та розквіту країни, забезпечити які не здатна жодна інша галузь економіки. Таким чином, ключовим критерієм оцінки переваг і недоліків, здобутків і втрат від кожного з варіантів міжнародної економічної інтеграції країни має виступати перспектива розвитку обробної промисловості, особливо її високотехнологічного сегмента. Користуючись визначеним критерієм, можна оцінити варіанти вибору, як і загалом результативність інтеграції національної економіки у систему міжнародного поділу праці.

Інтеграція національного господарства до світової економіки, що розпочалася із здобуттям Україною політико-економічної незалежності у 1990-ті роки, була проведена у відповідності до рекомендацій концепції лібералізму шляхом “шокової терапії”. Стихія ринку, що враз заповонила національне господарство, виявила невідповідність підприємств до роботи в умовах трансформації суспільно-економічної системи відносин власності та агресивної зовнішньої конкуренції. Внаслідок закриття традиційних ринків збуту для української продукції та складнощів входження у світові ринки були майже повністю втрачені виробництва з високою часткою доданої вартості, технологічно складні галузі промисловості. Натомість на світовому ринку українським виробникам дозволили бути представленими продукцією металургійної та хімічної промисловості, супутньою продукцією низького ступеня переробки (сировинною), продукцією аграрного сектора і харчової промисловості, послугами з транспортування енергоносіїв, вантажів і пасажирів. Деіндустріалізація та скорочення ефективності національного господарства в цілому дали поштовх до того, що Україна стала експортером кваліфікованої і дешевої робочої сили. У результаті відбулося катастрофічне падіння ВВП, глибина якого у 1998 р. сягнула – 59,1 % (рис. 1), тобто реальний ВВП склав 40,9 % відносно показника 1990 р. І понині ліберальний ринковий режим не сприяв хоча б відновленню колишніх масштабів економіки України – у 2010 р. ВВП склав лише 66,0 % порівняно з 1990 р. Так само постраждали й економіки інших пострадянських країн, які нашвидкуруч інтегрувалися у світові ринки під лозунгами повної лібералізації міжнародної торгівлі [5].

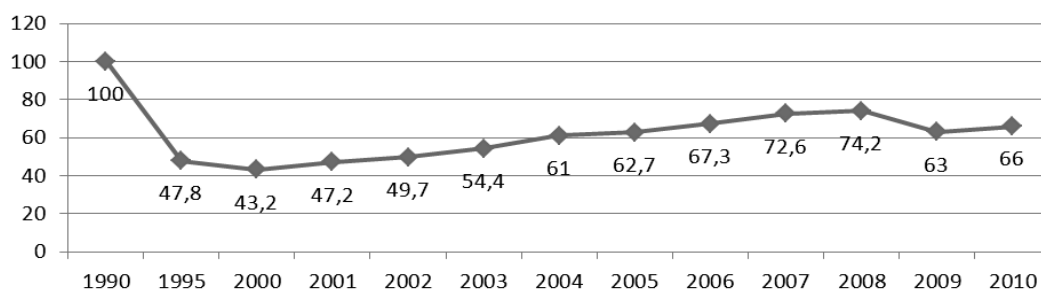

Рис. 1. Індеси фізичного обсягу ВВП України (відсотків до 1990 р.)*

Примітка. * Складено автором за даними: стат. щорічник України за 2009 р. // Держкомстат України. – С. 30.

В умовах ліберального зовнішньоекономічного режиму, остаточно закріпленого членством України у СОТ, значна частина промисловості припинила існування. Сьогодні навіть не йдеться про відродження верстатобудування, приладобудування, інших галузей машинобудування, багатьох галузей з виробництва споживчих товарів. В результаті на внутрішньому ринку немає альтернативи імпорту по багатьох товарних групах. Навіть у виробництві продовольства відбулися втрати двох третин колишніх обсягів й сьогодні ми споживаємо білоруське молоко й молочні продукти, польське і аргентинське м'ясо [6]. Деградація виробничого потенціалу, зношеність основних засобів зумовлює потребу у великих інвестиціях у виробничі та інфраструктурні галузі – промисловість, енергетику, транспорт, житлово-комунальне господарство.

Негативні наслідки реалізованого в Україні формату інтеграції у систему міжнародного поділу праці проявляються, по-перше, у низько технологічній та сировинній орієнтації експорту, що забезпечує понад 50 % валютних доходів країни і дуже залежить від кон'юнктури світового ринку. Нині падіння попиту і зниження цін на метал, а також європейський рівень цін на імпортований газ спричинюють загострення проблеми не конку-

рентоспроможності технічно застарілих і енергоємних підприємств металургії. Крім того, упродовж останніх 20-ти років Україна не одержала від Заходу ніяких передових технологій. Високотехнологічні потужності, які має Україна, створювалися ще за радянських часів. Вітчизняні виробники наукомістких товарів не змогли самостійно прорватися на світовий ринок без кооперації з російськими партнерами, наприклад, у авіакосмічному виробництві, атомному машинобудуванні, ВПК [7].

По-друге, інші наслідки проявляються у незбалансованості зовнішньоторговельних відносин України, а також валютних доходів і витрат. Накопичений нині обсяг зовнішнього боргу перевищує 120,5 млрд дол. [8] і є порівняним з річним ВВП, що свідчить про реальність загрози чергової кризи та неминучість девальвації. Продовження реалізації хибної макроекономічної політики витрачання незароблених валютних коштів призводить до все більшого нарощування валового зовнішнього боргу. З цього приводу відомий фахівець В.Суслов висловлює думку, що українська економіка рухається по спіралі перманентного девальваційного піке, яке зумовлює постійне зубожіння більшості населення та деградацію економіки [9]. Розірвати коло і зупинити безперервне падіння можливо тільки шляхом відродження національного виробництва й проведення імпортозаміщення. Інакше і надалі держава вимушена покривати дефіцит торгового балансу за рахунок притоку коштів по фінансовому рахунку платіжного балансу, залучаючи іноземні інвестиції та кредити. Іноземні інвестиції в Україні переважно мають спекулятивний характер, інвестуються у цінні папери, є тимчасовими і мало відрізняються від кредитів. Збільшення ж кредитного покриття дефіциту посилює борговий тиск на економіку, потребуючи додаткових витрат на сплату відсотків. Фінансові ринки орієнтуються на більш вигідні операції з обслуговування державних позик, тому постійно бракує коштів на інвестування у виробництво.

По-третє, інтеграція у світове господарство призвела до поглинання вітчизняного банківського і фінансового секторів, підприємств промисловості (харчової, будівельної тощо), торгових мереж і захоплення істотної частини внутрішніх ринків.

По-четверте, надзвичайна відкритість внутрішнього ринку погіршила конкурентні умови функціонування національних виробників. Нині в Україні один з найнижчих рівнів митного захисту внутрішнього ринку (в середньому 4,5 %, тоді як у митному союзі Росії, Білорусі, Казахстану (далі - МС) середній рівень митних тарифів становить 10,5 %), що є наслідком застосування Україною помилкових стратегій приєднання до СОТ.

Отже, оцінюючи перспективні варіанти регіональної інтеграції, необхідно зважати на набутий Україною досвід лібералізації зовнішньоекономічних відносин та його вплив на стан національного господарства. Основним завданням вибору має стати можливість виведення національного господарства з нинішнього стану сировинної периферії світового "центру" шляхом проведення політики розумного протекціонізму. Така політика покликана вирівняти торговий баланс за рахунок збільшення експорту і скорочення імпорту, реалізації політики імпортозаміщення, підтримки високотехнологічного експорту.

Інтеграція України у європейському напрямку представляє інтерес з огляду на ємність ринків ЄС, масштаби яких перевищують параметри ринків МС у 8 разів (2010 р.), у т.ч. за окремими складовими: продукції металургії – у 7 разів, харчової промисловості – у 4 рази, сільського господарства – у 3 рази, машин і устаткування – у 3 рази, високотехнологічних товарів – у 11 разів [10]. Проте слід реально оцінювати – які товари українського виробництва допускаються на ці ринки і як це відображається на національній економіці.

Одразу слід наголосити на тому, що нині Україна мало інтегрована до ринків ЄС. Частка продукції українського виробництва на внутрішньому ринку ЄС ледь сягає 1 % і стало залишається незмінною упродовж 2000-х років [10]. Причому на цей ринок поставляється передусім низько-технологічна і сировинна продукція. Так, упродовж 2002–2010 рр. на ринки ЄС припадало до 25,5 % українського експорту, у т.ч. 59 % експорту продукції лісового господарства, 62 % – експорту видобутку вугілля, торфу, уранових руд, 63 % експорту видобутку неенергетичних матеріалів, понад 80% експорту продукції легкої промисловості (значна частка якої є продукцією, виробленою за давальницькими схемами), 50 % продукції нафтопереробки, 69 % експорту послуг з виробництва і розподілу електричної енергії. Водночас питома вага експорту до ЄС продукції переробних галузей промисловості залишається невеликою, а саме: машин та устаткування – в середньому 20 % за період 2002–2010 рр., транспортного устаткування – 14 %, харчових продуктів – 20 %, за виключенням електричного та електронного устаткування – експорт якого до ЄС сягає 42 %. Такий рівень та якість присутності продукції України на ринку ЄС свідчить про мізерність наших позицій у інтеграційних зв'язках. У інтеграційному об'єднанні нашої країни відводиться переважно роль сировинного додатку і виконавця трудомістких видів робіт.

Затяжна рецесія європейської економіки, значне відставання темпів економічного зростання від граничного нормативу, робить її неконкурентоспроможною. Тому, на думку заступника міністра економічного розвитку В.Мунтіяна, марно очікувати від ЄС широкомасштабної допомоги Україні у вигляді інвестицій, інновацій і технологій, як і сподіватися на надання ринку для української продукції [11]. Нині у ЄС заклопотані порятунком власної економіки від кризи, а тому настійливі вимоги прискореної інтеграції України до ЄС продиктовані бажанням перекласти частину кризового і боргового навантаження на економіку "неофіта".

Виходячи з урядової інформації про хід переговорів з укладення угоди про ЗВТ, де ЄС займає відверто протекціоністську позицію, стає зрозумілим, що місце України у цьому регіональному об'єднанні залишиться другорядним і підпорядкованим. Навіть український агропродовольчий сектор, який має потенціал стати житницею та годувальницею Європи, змушений буде зазнати структурну корекцію. Замість виробництва продовольства (що цілком відповідає природнім перевагам у міжнародному поділі праці) Україні нав'язується перспектива подальшого розширення вирощування сировини для європейських виробників біопалива та олії, що

чревате наслідками деградації земель і падіння родючості. Експорту інших видів аграрної продукції (м'ясної і молочної продукції, фруктів і овочів, зернових і продуктів їх переробки) перешкоджає встановлення ЄС заборонювальних тарифів, рівень яких коливається у межах 123–236 % за окремими товарних позиціях [12]. Українські аграрії не спроможні конкурувати з європейськими агроконцернами, які окрім організаційно-економічних переваг від централізації та концентрації виробництва, одержують колосальну підтримку від чинної системи субсидій ЄС. Таким чином за умови підпорядкування України вимогам ЄС щодо обсягів і структури виробництва агропродовольчий комплекс зазнає деградації та руйнування, що спричинить втрату гарантій продовольчої безпеки країни. Стратегічне бачення партнерами з ЄС ролі України у майбутній ЗВТ не відповідає економічним інтересам України і в частині обмеженості перспектив експорту промислових товарів з високою часткою доданої вартості, особливо високотехнологічних, з огляду на низку причин, а саме:

- невідповідність українського промислового виробництва стандартам і технічним регламентам, які діють в ЄС. Перебудова виробництва у відповідності до нових стандартів і технічних регламентів потребуватиме великих інвестиційних коштів, яких в Україні обмаль;
- українські виробничі потужності не залучені до ланцюгів європейських коопераційних зв'язків, налагодження яких є довготривалим і капіталомістким процесом;
- українські виробничники не мають розвинених мереж комерційної присутності на внутрішньо європейському ринку.

Тобто кооперація промислових потужностей України з виробничо-технологічними мережами ЄС та інтеграція у нові комерційні ланцюги гальмуватиметься невирішеністю усіх перелічених питань і дефіцитністю коштів. Це негативно позначатиметься на розвитку економіки України.

Необхідно зважати і на ту обставину, що поки будуть формуватися умови для доступу продукції вітчизняного виробництва до ринків країн ЄС, постачальники промислових товарів з ЄС матимуть виграш у часі для захоплення позицій на внутрішньому ринку України. Тим паче, що Україна повинна буде зменшити ставки імпорتنних тарифів до рівнів відповідних тарифів ЄС, внаслідок чого позбавиться важелів митного захисту внутрішнього ринку від небажаної конкуренції, а разом з тим державний бюджет втратить частину митних доходів. Водночас скасування Україною митних тарифів для європейських промислових товарів викличе відповідну реакцію Митного союзу щодо істотного звуження режиму вільної торгівлі. У підсумку чистим ефектом України від зовнішньої торгівлі промисловими товарами буде скорочення експорту до обох регіональних ринків та зростання імпорту більш конкурентоспроможної європейської продукції на внутрішньому ринку у коротко- та середньостроковій перспективі.

Масштаби ринків країн-учасниць СНД є порівняно невеликими, проте вони динамічно розширюються. Подолання кризи в економіках цих країн і зростання добробуту населення обіцяє подальше збільшення попиту [11]. Економічні вигоди України від участі у ЗВТ з країнами СНД полягають у зростанні товарообігу (без урахування вуглеводнів) на 13,5–16,4 % ВВП завдяки взаємній інтеграції та усуненню торгових бар'єрів [13]; у позитивному прирості сальдо торгового балансу на 3,5 млрд дол. на рік тільки за рахунок відміни експортних мит на вуглеводні; у покращенні торгового балансу ще на 4,6 млрд дол. на рік через встановлення нової формули ціни на природний газ; у знятті захисних заходів і технічних бар'єрів у торгівлі забезпечить ефект у 1,5 млрд дол. Загалом покращення умов торгівлі оцінюється для України сумою у 10 млрд доларів, що дозволить позбавитися дефіциту торгового балансу і досягти макроекономічної стійкості. Також зростатиме український експорт на ринки країн-членів МС на 5–9 млрд дол., у структурі якого половина припадатиме на продукцію машинобудування, велику частку складатиме продукція кінцевого споживання. Мультиплікативний ефект від зростання виробництва продукції виражатиметься у створенні нових робочих місць, збільшенні зайнятості, прирості доходів бюджету. Завдяки розширенню коопераційних зв'язків виникатимуть позитивні синергійні ефекти.

Високотехнологічні товари промислового експорту України виробляються у кооперації з підприємствами країн МС і там же знаходять ринок збуту. Характерно, що промислові підприємства і супутні наукові та інженерно-конструкторські ланки у сфері виробництва продукції військово-технічного призначення, аерокосмічної промисловості функціонують в Україні тільки завдяки збереженню ще з радянського періоду коопераційних зв'язків з підприємствами РФ. Тому входження України до МС сприятиме активізації традиційних коопераційних зв'язків у виробничій сфері і значному розширенню виробництва. Інакше доля підприємств високотехнологічного машинобудування підпаде під загрозу існування. Тим паче, існує залежність від російських технологій у деяких інших технологічно складних галузях (наприклад, переробці ядерного палива та розбудові атомних електростанцій, проектуванні і побудові пускових комплексів космічних систем). Фінансова підтримка спільних програм розвитку полегшуватиметься спрощенням доступу до інвестиційних ресурсів Центру високих технологій ЄврАзЕС, до вільних капіталів країн-учасниць. Очікуваним наслідком стане прискорення науково-технічного і виробничо-технологічного розвитку, вихід на спільний та зовнішній ринок з новою промисловою продукцією. У цьому випадку необхідно виникатиме значний ефект масштабу, що позитивно позначиться на довготривалій перспективі економічного розвитку і забезпечить ресурси для проведення необхідної модернізації виробничо-технічного потенціалу.

Таким чином, членство у ЗВТ з країнами СНД створює для України сприятливі умови для розбудови економічно сильної країни та відстоювання власних інтересів у світовій "шахівниці" з незалежних позицій. На противагу цьому перший варіант інтеграції позбавлятиме Україну можливостей економічного піднесення внаслідок ігнорування її конкурентних переваг у спеціалізації на певних видах технологічно складних галузей про-

мисловості, аграрного виробництва, а також пригнічення і без того слабших конкурентних позицій національних виробників порівняно з імпортерами – великими європейськими корпораціями. Основний аргумент на користь ЗВТ з країнами СНД полягає у тому, що у цьому регіональному об'єднанні Україна може зберегтися як промислова країна з потужним високотехнологічним сектором.

Література

1. Мочерний С. В. Світове господарство в умовах глобалізації / С. В. Мочерний, Я. С. Ларіна, С. В. Фомішин. – К. : Ніка-Центр, 2006. – 200 с.
2. Філіпенко А. С. Природа та особливості сучасного міжнародного інтеграційного процесу : у кн. Міжнародні інтеграційні процеси сучасності : монографія / А. С. Філіпенко (кер. авт. кол.). – К. : Знання України, 2004. – 304 с.
3. Економічна енциклопедія : у 3 т. / Б. Д. Гаврилишин (гол. ред.). – К. : Академія, 2000. – Т. 1. – К. : Академія, 2000. – 864 с.
4. Лукашин Ю. Дефолт Греції готують сознательно / Ю. Лукашин // Еженедельник “2000”. – 1.07.2011.
5. Мясникова Л. От глобального кризиса к катастрофе микросистемы / Л. Мясникова // Мировая экономика и международные отношения. – 2011. – № 2. – С. 100–108.
6. Королюк В. Анатолій Кінах: без довіри суспільства жодна реформа не матиме успіху / В. Королюк // Голос України. – 4.08.2011. – № 143.
7. Лукашин Ю. Между Москвой и Брюсселем / Ю. Лукашин // Еженедельник “2000”. – 13.05.2011.
8. Платіжний баланс і зовнішній борг України [Електронний ресурс] / Національний банк України. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/balance/debt/ZB.xls>
9. Ингульский В. Рецепт спасения Украины: политика разумного протекционизма / В. Ингульский // Еженедельник “2000”. – № 29. – 21.07.2011.
10. Отчет (предварительная версия) ... //Еженедельник “2000”. – 13.05.2011.
11. Мунтиян В. Евроинтеграция: возможные варианты / В. Мунтиян // Еженедельник “2000”. – 2.09.2011.
12. World tariff profiles 2009 // World Trade Organization and International Trade Centre UNCTAD
13. Глазьев С. Обман и самообман: к умозаключениям г-жи Тимошенко и К^о о Таможенном союзе / С. Глазьев // Еженедельник “2000”. – 13.05.2011.

УДК 655.62.003

И. Н. ПАРХОМЕНКО

Одесская национальная морская академия

ОБОСНОВАНИЕ СТРАТЕГИИ УСТОЙЧИВОГО ПОЗИЦИОНИРОВАНИЯ НАЦИОНАЛЬНОГО МОРСКОГО ТРАНСПОРТНОГО КОМПЛЕКСА

Розглядається обґрунтування і універсальність економічних відносин підприємств морського транспорту з суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності. Обґрунтовуються принципи і механізм реалізації морської транспортної політики України, закономірності функціонування морського транспортного комплексу.

A ground and universality of economic relations of enterprises of marine transport are examined with the subjects of foreign economic activity. Principles and mechanism are grounded realization of a marine transport politics of Ukraine, Conformity to law of functioning of a marine transport complex.

Постановка проблеми. Поддержка конкурентоспособного технико-экономического уровня предприятий национального морского транспорта по критериям адекватности состояния фрахтового рынка – основное направление эффективной организации транспортного обслуживания. При этом особое место занимает существенное повышение внесистемных результатов доставки товаров [1].

Развитие и устойчивое позиционирование морских транспортных предприятий в стратегическом аспекте означает совокупность организационно-технических мероприятий, обеспечивающих оптимальность функционирования в служившихся условиях при согласованности интересов макроэкономического и предпринимательского подхода к удовлетворению потребности в перемещении товаров и финансовой стабильности системы.

Проблемами современного состояния морского транспортного комплекса (МТК) являются отсутствие стабильного грузопотока; низкий уровень компьютеризации, автоматизации управления погрузочно-разгрузочными работами; недостаточное обеспечение терминалов современной перегрузочной техникой; отсутствие необходимого количества сортировочных участков для размещения судовых партий контейнеров, которые прибывают в порт (отправляются из него); отсутствие надлежащего взаимодействия с сопредельными видами транспорта (железнодорожным, автомобильным, речным). Кроме этого, в Украине отсутствуют порты третьего поколения с основным капиталом мирового уровня и инновационными технологиями. Проблемой МТК в Украине является недостаточное использование новых схем логистики, что увеличивает процессы загрузки (разгрузки), уменьшает объемы товаров, которые может пропустить порт за единицу времени, снижает качество, скорость доставки груза. Эта проблема является управленческой (не нуждается в капиталовложениях, а просто в пере-